

ПРИГОДА ДОКТОРА МЕЙЗЛІКА

— Слухайте, пане Дастиху, — сказав замислено поліційний службовець доктор Мейзлік старому фокуснику, — я прийшов до вас власне на пораду. Я ось маю тут одну справу, з якою не можу впоратися.

— Ану ж ну, — сказав пан Дастих. — Кого та справа стосується?

— Мене, — зітхнув д-р Мейзлік. — Чим більше про неї думаю, тим менше розумію. Слухайте, від цього можна збожеволіти.

— Що ж вам хто зробив? — питався заспокійливо пан Дастих.

— Ніхто, — скрикнув д-р Мейзлік. — Саме це і найгірше. Я сам учинив щось таке, чого не розумію.

— Може, це не так уже й погано, — втішав його старий Дастих. — То що ж ви вкоїли, молодий чоловіче?

— Я впіймав зламувача каси, — відповів д-р Мейзлік похмуро.

— І це все?

— Це все.

— І той зламувач, мабуть, не був справжній? — допомагав йому пан Дастих.

— Ні, таки був, бо зізнався. Пограбував касу в Єврейськім добродійнім товаристві, знаете? Це був якийсь-то Розановський чи Розенбаум зі Львова, — бурчав д-р Мейзлік. — У нього знайшли ломи і все інше.

— І що ж би ви хотіли віднати? — промацував його старий Дастих.

— Я хотів би віднати, — сказав поліційний службовець глибокодумно, — як я його впіймав. Чекайте, я розповім вам усе по черзі. Місяць тому, це було третього березня, я аж до півночі був на службі. Я не знаю, чи ви пам'ятаєте, що тоді вже третій день падав дощ. Так ось я собі заскочив на хвилинку до кав'янні, а потім хотів іти додому, на Виногради. Але натомість пішов у протилежному напрямі до Замощеної вулиці. Скажіть мені, чи ви не знаєте, чому я пішов саме в той бік?

— Мабуть, просто так, випадково, — припустив пан Дастих.

— Слухайте, в таку погоду людина знічев'я не вештається вулицями. Я хотів би знати, якого там біса мені було треба? Як ви гадаєте, то не могло бути яке-небудь прочуття? Знаєте, щось на зразок телепатії.

— Ага, — мовив пан Дастих. — Це цілком можливе.

— От бачите, — казав д-р Мейзлік стурбовано. — Тут щось є. Але могла бути також якась підсвідома спонука, щоб я подивився, що діється біля "Трьох паній".

— Це те кишло на Замощеній вулиці, — пригадав собі пан Дастих.

— От-от. Там ночують зламувачі кас і кишенськові злодії з Пешта або з Галичини, коли приїздять до Праги на працю. Ми уважно стежимо за тим шинком. Як ви гадаєте, чи не за звичайною поліційною звичкою я пішов глянути туди одним оком?

— Це може бути, — виважував слова пан Дастих. — Такі речі людина часом робить несамохітъ, а надто, як має якесь почуття обов'язку. Тут нема нічого дивного.

— Так ось іду я на Замощену вулицю, — провадив д-р Мейзлік, — диваюся мимохідь на список нічліжан у "Трьох паніях" і йду далі. У кінці Замощеної вулиці зупиняюся й рушаю знову назад; скажіть, будь ласка, ви не знаєте, чому я йшов назад?

— Звичка, — припустив пан Дастих. — Звичка патрулювати.

— Могло бути й таке, — згодився поліційний службовець. — Але я звільнився від служби і йшов додому. Либонь, то було прочуття.

— Таке трапляється, — визнавав пан Дастих. — Але в такому прочутті нема нічого загадкового. Відомо ж бо — людина має якісь вищі здібності...

— Господи боже, — ревонув д-р Мейзлік, — так це була звичка чи якісь вищі здібності? Саме це я й хотів би знати. Ну, та заждіть: тюпкаю я собі отак, коли це проти мене йде якийсь чоловік; біс його бери, хіба не може хтось там іти о першій годині ночі Замощеною вулицею? В цьому нічого нема підозрілого. Я сам ні про що навіть не подумав; а однак пристанув під найближчим ліхтарем і почав запалювати сигарету. Знаєте, це ми робимо, коли хочемо вночі на кого-небудь добре роздивитися. Як повашому: це був випадок, чи звичка, чи... чи якийсь підсвідомий поштовх?

— Не знаю, — сказав пан Дастих.

— Я також ні, — злісно крикнув д-р Мейзлік. — Кат з ним! Отож я собі запалюю сигарету під ліхтарем, а той чоловік іде попри мене. Пане, я навіть в обличчя йому не заглянув — лиш так собі очима по землі нишпорю. Коли ж той хлопчина пройшов, щось мені в ньому не сподобалося. К лиху, сказав я собі, тут щось не до ладу, але що власне? Я ж бо того васьпана навіть не зауважив. Так от, стою я на дощі під ліхтарем і роздумую; і раптом мені свінуло: чботи! Той чоловік мав щось чудне на чботях. І тоді я з доброго дива й кажу собі вголос: попіл.

— Який попіл? — спитав пан Дастих.

— Звичайний попіл. Під ту хвилину я пригадав, що в того чоловіка на чботях між верхом і підметками був попіл.

— А чому б йому не мати на чботях попелу? — спитав пан Дастих.

— Певна річ, — скрикнув д-р Мейзлік. — Але, пане, в ту мить я бачив, так, бачив розпанахану вогнетривку шафу, з якої сиплеється на підлогу попіл. Знаєте, той попіл, що лишається між крицевими плáтками. І я бачив, як ті чботи вступають у той попіл.

— Так це була інтуїція, — вирішив пан Дастих. — Геніальна, але випадкова інтуїція.

— Дурници, — сказав д-р Мейзлік. — Чоловіче, коли б не було дощу, я б того попелу навіть не помітив. Але коли падає дощ, у людей звичайно чботи не в попелі, розумієте?

— Значить, то був емпіричний висновок, — упевнено правив пан Дастих. — То була чудова гадка, підказана досвідом. Що ж було далі?

— Ну, а потім я пішов за тим хлопчиною: видима річ, він завернув до “Трьох паній”. Далі я викликав телефоном двох тайніків; ми влаштували там облаву і знайшли пана Розенбаума з тим попелом, ломами і дванадцятьма тисячами з каси Єврейського добродійного товариства. Таке — нехитра штука. То, знаєте, в газетах писали, що того разу наша поліція виявила неабияку готовність. Яка дурниця! Даруйте, але коли б я випадково не потрапив на Замощену вулицю і випадково не подивився тому гаундерові¹ на чботи... Отож, — провадив д-р Мейзлік пригнічено, — чи то був тільки випадок? Ось у чим річ!

— Це зрештою не важливо, — заперечив пан Дастих. — Молодий чоловіче, то був успіх, за який ви можете себе вітати.

— Вітати! — вибухнув д-р Мейзлік. — Пане, як же я маю вітати себе, коли не знаю, за що? За казкову детективну провидющість? Чи за механічні поліційні навички? Чи за щасливу нагоду? Чи за якусь інтуїцію й телепатію? Зважте, то була моя перша чималенька справа; за щось людина та повинна вхопитися, га? А, скажімо, завтра мені

¹ Шахраєві (нім.).